

Arbetsmarknadsutsikterna våren 2019 Skåne län

Prognos för arbetsmarknaden 2019-2020

Innehåll

1	Sammanfattning	4
2	Förväntningsläget våren 2019	5
3	Efterfrågan på arbetskraft	6
4	Utbudet av arbetskraft	10
5	Utmaningar i länet	14
6	Bilagor	17
6.1	Bilaga 1 Definitioner	17
6.2	Bilaga 2 Arbetskraftsbristens konsekvenser	19

1 Sammanfattning

Både den globala ekonomin och svensk ekonomi har passerat konjunkturtoppen för den här gången. Även i Arbetsförmedlingens intervjuundersökning ger arbetsgivarna tydliga signaler om att svensk ekonomi gått in i en avmattningsfas. Bland företagen i Skåne återges däremot en återvunnen optimism om efterfrågeläget, efter en tydlig dämpning kring senaste årsskiftet. På riksnivå fortsätter både resursutnyttjande och anställningsplaner vara höga men företagen i Skåne sticker ut med historiskt expansiva anställningsplaner. Den offentliga sektorn fortsätter att skapa nya jobb men tillväxttakten blir förhållandevis svag och bromsar in den totala jobbtillväxten i länet. Även inom den privata tjänstesektorn dämpas sysselsättningstillväxten, men från förra årets höga nivåer och flera näringar fortsätter att växa snabbt. Skånsk industri har tidigare under det här decenniet visat en anmärkningsvärt svag utveckling men liksom byggbranschen i länet rör sig industrin nu från ett historiskt högt efterfrågeläge in i en mognare tillväxtfas. Sammantaget dämpas sysselsättningstillväxten i Skåne, efter ett starkt 2018, men fortsätter att vara hög. Prognosen är att nästan 9 900 nya jobb skapas i år och knappt 7 500 nästa år.

Efter en kraftig ökning av arbetskraften 2015-2017 (+ 11 500 per år) dämpas ökningstakten under prognosperioden (+ 9 000 per år), bland annat till följd av minskad invandring och färre övergångar från studiesystemet. Arbetslöshetens utveckling i Skåne visar ingen tydlig långsiktig trend och efter en stark minskning förra året (- 4,9 %) minskar antalet inskrivna arbetslösa med 600 (- 1,0 %) till 58 000 personer under fjärde kvartalet i år. Nästa år vänder utvecklingen och vid samma period har antalet inskrivna arbetslösa ökat med 1 600 (+ 2,8 %) till 59 600. Som andel av arbetskraften är det 9,1 procent som är arbetslösa fjärde kvartalet 2020. Det är en svag ökning från 9,0 procent året innan men en minskning jämfört med de 9,3 procent som registrerades under fjärde kvartalet förra året. Även om västra Skåne står för den absoluta merparten av alla nya jobb som skapas i länet under prognosperioden innebär flyttströmmar från länets östra kommuner att det är i den västra delen av länet som arbetslösheten vänder uppåt nästa år. I öst ökar sysselsättningstillväxten från låga nivåer nästa år och arbetslösheten i nordöstra Skåne minskar under hela prognosperioden. Utvecklingen i sydost vänder från ökningarna senare i år till en minskande trend under andra halvan av nästa år.

Den strukturella arbetslösheten i Skåne har, enligt en grov uppskattning, ökat med omkring 20 000 personer sedan den förra konjunkturtoppen, för mer än tio år sedan. Den klart viktigaste förklaringen är att antalet utomeuropeiskt födda arbetslösa ökat under den perioden, men i Skåne är det ökningen av antalet arbetslösa som är inrikes födda som varit avvikande stor. Kommunerna i Skåne har en avgörande roll för att lyckas med den mångfacetterade utmaningen att kompetensförsörja mot 20-talets stora behov, och samtidigt sänka den strukturella arbetslösheten. Dels handlar det om huvudmannaskapet för grund-, gymnasie- och vuxenskolan, men också om att kommunerna är den helt dominerande arbetsgivaren för några av de viktigaste yrken som behöver utbildas till 20-talet.

2 Förväntningsläget våren 2019

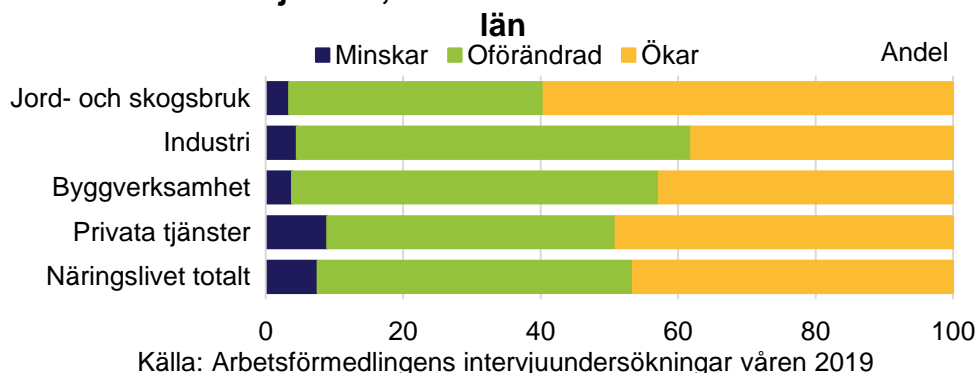
Den globala ekonomin mattas av...

Efter flera år av stark tillväxt har den globala konjunkturen passerat sin topp. Resursutnyttjandet är samtidigt högt och arbetslösheten har sjunkit i många länder under lång tid. Sammantaget beräknas världskonjunkturen växla in på en lugnare bana under prognosperioden, som sträcker sig fram till och med 2020. Även svensk ekonomi har passerat sin topp och befinner sig i en avmattningsfas. Tillväxttakten beräknas växla ner framöver i takt med att utsikterna i världsekonomin försvagas och exportefterfrågan minskar. Efter en längre period med hög nivå på efterfrågeutvecklingen i näringslivet visar Arbetsförmedlingens senaste intervjuundersökningar ett svagare stämningsläge jämfört med i fjol. Ett fortsatt högt resursutnyttjande gör samtidigt att företagen planerar för fler anställda under prognosperioden.¹

... men återvunnen optimism bland företagen i Skåne

De skånska företagens förväntningar om den närmaste framtiden fortsätter att domineras av optimism, bland alla övergripande näringar och enligt Arbetsförmedlingens undersökning. Hälften av näringslivets arbetsgivare tror på ökande efterfrågan samtidigt som färre än vart tionde intervjuat företag tror på en minskande utveckling. Det ger ett *nettotal* på 39 procent (se Definitioner, bilaga 1), en kraftig dämpning jämfört med förra vårens prognosundersökning (53 %) men i nivå med höstens värden (38 %). Företagen i Arbetsförmedlingens undersökning har sedan förra våren förutsett en tillfällig nedgång i efterfrågan kring årsskiftet 2018-2019. I den aktuella undersökningen redovisar de att nedgången blev större än väntat. I svaren för de "senaste sex månaderna" är nettotalet 31 procent, betydligt lägre än motsvarande värde för "kommande sex månader" (39 %) och "6-12 månader" (43 %). Det är främst den privata tjänstesektorn som står för den återvunna optimismen, även om förväntningarna inför de närmaste sex månaderna ligger klart under de höga nivåerna fram till våren 2018.

Privata arbetsgivares förväntningar på efterfrågan av varor och tjänster, kommande sex månader i Skåne

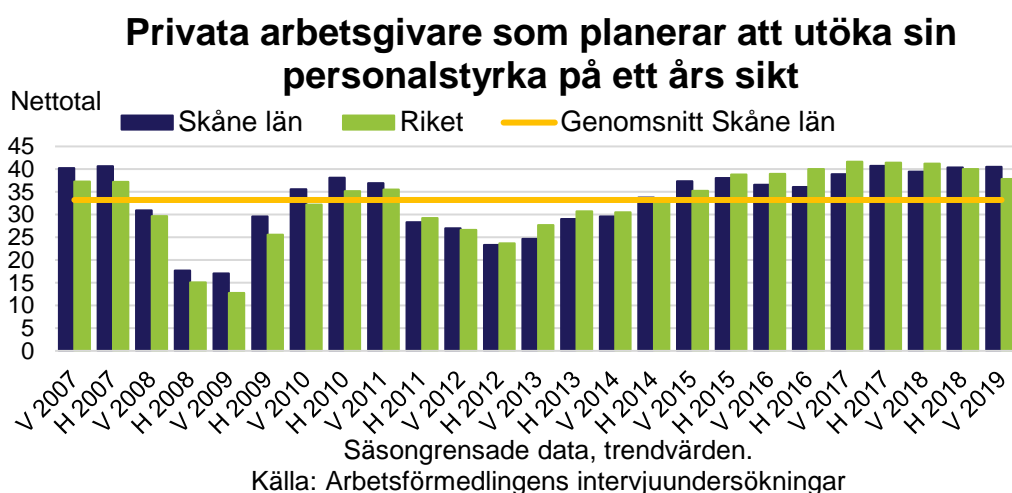

¹ För en mer utförlig beskrivning av Arbetsförmedlingens syn på det internationella och nationella läget samt prognoser på riksnivå, se Arbetsmarknadsutsikterna våren 2019 för riket.

3 Efterfrågan på arbetskraft

Anställningsplanerna fortsatt historiskt expansiva

Sedan hösten 2017 har nettotalen för Skåne varit i nivå med de rekordnivåer som också uppmättes precis innan finanskrisen. I stora drag har utvecklingen följt anställningsplanerna för företagen i hela riket men sedan hösten 2017 har nettotalen minskat på riksnivå medan de skånska företagen redovisat mer expansiva anställningsplaner både i höstas och i vårens intervjuundersökning. Det sticker också ut mot landets två andra storstadslän, Västra Götaland och Stockholm, där nettotalen minskat sen hösten 2017 respektive våren 2018.

Jobbtillväxten får förnyad fart efter ”varselvågen”

I takt med att befolkningstillväxten tagit fart har också sysselsättningstillväxten ökat. 2016 nådde sysselsättningstillväxten en topp (+ 2,4 %), i nivå med den starka men korta återhämtningen 2010, för att åter dämpas året efter (+ 1,6 %). Dämpningen 2017 berodde huvudsakligen på att tillväxten inom den offentliga tjänstesektorn bromsade in efter flera år med mycket stark tillväxt. Arbetsförmedlingens prognos är att jobbtillväxten fick förnyad fart förra året (+ 2,2 %). Då bidrog industrin med nya jobb, efter många år med minskat antal anställningar, samtidigt som både den privata och offentliga tjänstesektorn expansionstakt ökade.

Liksom intervjuundersökningarna under 2018 (se avsnitt 2) har utvecklingen av ny-anmälda platser och varsel om uppsägningar indikerat en påtaglig men tillfällig dämpning av efterfrågan kring årsskiftet 2018-2019 i Skåne. Antalet nya platser nådde rekordnivåer sommaren 2016 och i slutet av 2017 registrerades de lägsta varseltalen det här decenniet. Därefter har utvecklingen entydigt signalerat en försvagning av efterfrågan och mellan oktober förra året och januari i år mer än fördubblades varseltalen. Även inflödet av nya platser dämpades under några månader, för att därefter få förnyad fart samtidigt som varseltalen sjunkit.

Arbetsförmedlingens bedömning är att det handlar om en tillfällig nedgång som nästan uteslutande påverkar sysselsättningen under det första halvåret 2019. Arbetsgivarna i Skåne redogör för fortsatt expansiva anställningar det närmaste året, till och med något mer expansiva än de senaste tolv månaderna. Det avviker mot tydligt dämpade anställningsplaner för hela riket, i synnerhet för Stockholms men även Västra Götaland län. Den dämpade efterfrågan under första kvartalet i år påverkar dock den totala sysselsättningstillväxten för helåret 2019. Efter en relativt stark jobbtillväxt under de avslutande 2-3 kvartalen i år dämpas ökningstakten under 2020. Men tillväxten under prognosperioden (2019-2020) fortsätter att vara hög jämfört med utvecklingen under första halvan av 10-talet. Prognosen är att nästan 9 900 nya jobb skapas i år (+ 1,7 %) och knappt 7 500 nästa år (+ 1,3 %).

Tabell 1: Prognosticerad sysselsättningsutveckling i Skåne län.

	Utfall 2016	Utfall 2017	Prognos 2018	Prognos 2019	Prognos 2020
Jord- och skogsbruk	Minskat	Oförändrat	Minskar	Ökar	Ökar
Industri	Minskat	Minskat	Ökar	Ökar	Ökar
Byggverksamhet	Ökat	Ökat	Ökar	Ökar	Ökar
Privata tjänster	Ökat	Ökat	Ökar	Ökar	Ökar
Offentliga tjänster	Ökat	Ökat	Ökar	Ökar	Ökar
Totalt	Ökat	Ökat	Ökar	Ökar	Ökar

Källa: SCB och Arbetsförmedlingen

Tjänstesektorn styr ner tempot i jobbtillväxten

Tjänstesektorn utgör sedan många år tillbaks jobbmotorn i svensk ekonomi. Skapandet av nya tjänster är nära kopplat till befolkningstillväxten samt ett breddat tjänsteutbud i urbana regioner. Därmed har tjänstesektorn varit en särskilt viktig drivkraft på arbetsmarknaden i Skåne, där i synnerhet den offentliga sektorn växt mycket under 10-talet. I takt med att befolkningstillväxten förstärkts har även den privata tjänstesektorn bidragit med avvikande starka tillväxtsiffror. Tillsammans har tjänstesektorerna stått för nio av tio nya jobb under det här årtiondet, jämnt fördelat mellan

den privata och offentliga sidan. Jobbtillväxten i båda sektorerna saktar in under prognosperioden och betydelsen för det totala jobbskapandet minskar (åtta av tio nya jobb).

I synnerhet den offentliga sektorn har haft en oproportionerligt stor betydelse för skapandet av nya arbetstillfällen i Skåne jämfört med andra län. Efter att 2017 ha presterat den svagaste jobbtillväxten det här decenniet är bedömningen att den åter växlade upp i tempo förra året, om än fortfarande strax under trenden efter finanskrisen. Under prognosperioden försvagas tillväxttakten och blir något svagare än 2017, även om tillväxten är anmärkningsvärt bred. De tre övergripande näringarna och samtliga undernäringar bidrar med nya jobb, och statliga myndigheter, individ och familjeomsorg samt gymnasieskolor sticker ut med starka tillväxtsiffror. Den offentliga sektorn står trots det för knappt 3 av 10 av de nya jobben, långt under det historiska genomsnittet.

Jobbskapandet inom den privata tjänstesektorn i Skåne bedöms ha växlat upp ytterligare i takt förra året och nått en tillväxttopp, den högsta sen 2010. Företagen inom tjänstesektorn signalerar också en påtagligt dämpad tillväxt i anställningarna under prognosperioden, klart under de senaste årens (2015-2018) snabba expansion men tydligt över tillväxttakten åren innan dess (2011-2014). Antalet nya jobb som skapas inom den privata tjänstesektorn kommer ändå att motsvara över hälften av samtliga nya jobb som skapas i Skåne 2019 och 2020. Det är klart över genomsnittet senaste åren och beror på att jobbtillväxten inom den offentliga delen av tjänstesektorn för närvarande gått in i en mer återhållsam tillväxtfas. De viktigaste näringarna bakom den privata tjänstesektorns dämpning under prognosperioden är *Transport*, *Handel* samt *Företagstjänster*. Men både *Transport* och *Företagstjänster* fortsätter att hålla en relativt hög takt i sysselsättningstillväxten och det gäller även undernäringen parthandel inom *Handel*. De senaste årens starka tillväxt fortsätter inom it-sektorn och även hotell- och restaurangbranschen liksom enklare stödtjänster till företag (säkerhet, lokalvård, callcenterverksamhet, med mera) står för mycket stark tillväxt.

Industrin och bygg in i mogen tillväxtfas efter historisk stark efterfrågan

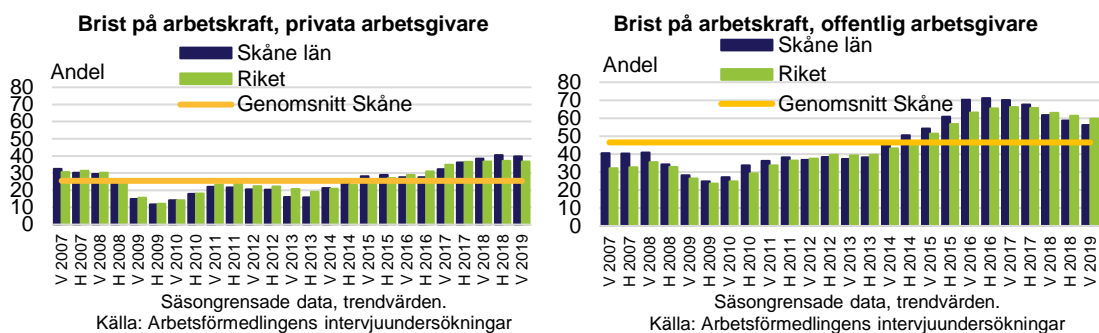
Skånsk industri redovisade rekordhög förväntningar på efterfrågan ”kommande sex månader” under Arbetsförmedlingens båda intervjuundersökningar förra året. I den aktuella undersökningen har industriföretagens förväntningar dämpats kraftigt, även om företagen som tror på ökande efterfrågan fortfarande är många gånger fler än de som förutser en vikande efterfrågan. Arbetsgivarna ger också tydliga signaler om att dämpningen är tillfällig och att en successiv återhämtning sker under hela prognosperioden. Bedömningen är att de industrianställda åter blev fler förra året och att en historiskt stark tillväxt fortsätter under 2018 och 2019. Skånes industri har förlorat många jobb under och efter finanskrisen och mäktade endast med en ökning ett år under hela perioden, den svaga tillväxten 2014. Alla andra år har antalet industrianställda minskat, oftast påfallande mycket. Industrin i Skåne har varit en av de värst drabbade i riket och perioden 2018-2020 utgör på så sätt även en återhämtning i förhållande till svensk industri i övrigt. Samtidigt som arbetsgivarnas anställningsplaner för prognosperioden fortsätter att vara expansiva redogör de också för en omställning

från fler antal inhyrda 2018 till färre 2019. Det pekar mot en övergång till en mognare expansion av verksamheten, där industriföretagen anställer personal som hyrdes in året innan. Bland de större industrigrenarna märks en förstärkt sysselsättningstillväxt under prognosperioden för maskin-, metall- och livsmedelsindustrin medan motorfordonsindustrin återger en dämpad utveckling.

Liksom industrin i Skåne rör sig byggbranschen från ett historiskt högt efterfrågeläge in i en mognare tillväxtfas, med fortsatt hög efterfrågan på arbetskraft. Byggbranschens förväntningar på efterfrågan ”kommande sex månader” nådde en rekordnoteringen hösten 2017 och har minskat vid varje mätning därefter. Men den vikande utvecklingen har i stort sett bromsat in helt i vårens intervjuundersökning och arbetsgivarna redogör för anmärkningsvärt expansiva anställningsplaner under prognosperioden. Sysselsättningstillväxten 2015-2017 har uppgått till drygt tre procent varje år och bedömningen att byggbranschen i Skåne sedan förra året gått in i en något mer återhållsam tillväxtfas. Ökningstakten fortsätter dock att ligga på över två procent 2018 och 2019 för att dämpas ytterligare 2020. Den fortsatt starka tillväxten gäller såväl bostadsbyggande som annan byggverksamhet. I likhet med industrin återger byggföretagen en omställning från fler antal inhyrda förra året till färre i år. Men skiftet är mer drastiskt inom den skånska byggbranschen, med en mycket kraftig ökning av antalet inhyrda 2018 som blir till en kraftig minskning 2019.

Extrem bristsituation i näringslivet

Bristsituationen i Skåne, liksom i riket, håller sig kvar på historiskt höga nivåer. Den dämpade expansionstakten inom den offentliga sektorn har också dämpat rekryteringsproblemen men historiskt sett är andelen offentliga arbetsgivare som uppger bristproblematik vid rekrytering fortsatt mycket höga. Sedan våren 2017 har näringslivet genomgående rapporterat ökade bristtal, på nivåer som inte noterats sedan åtminstone 2007 och sannolikt inte sedan högkonjunkturen som föregick 90-talskrisen. De senaste två mätningarna registrerar rekordnivåer för de privata arbetsgivarnas bristproblematik, som trots det fortsätter vara betydligt mindre än de offentliga arbetsgivarnas. Sammantaget består den allvarliga bristproblematiken på Skånes arbetsmarknad.² Rekryteringsproblemen förväntas dock avta något under prognosperioden, som en följd av att sysselsättningstillväxten dämpas och huvudsakligen under 2020.

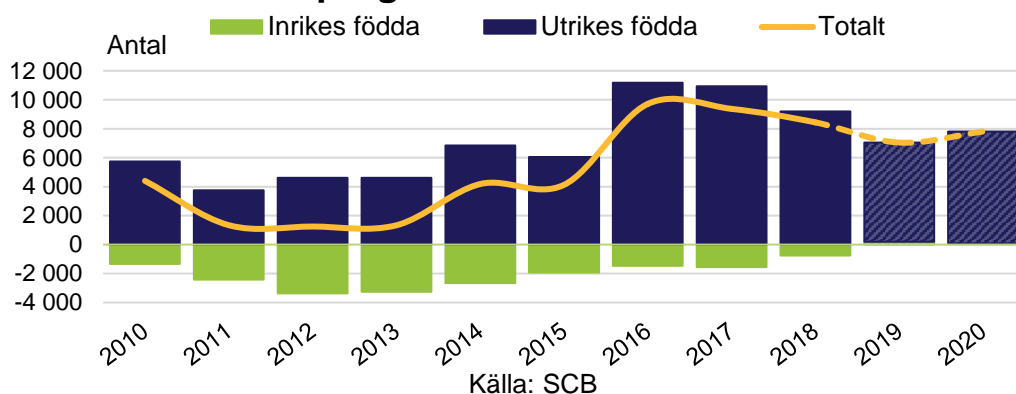
² Se bilaga 2 för bristens konsekvenser.

4 Utbudet av arbetskraft

Befolkningstillväxten dämpas från rekordnivåer

Befolkningstillväxten (16-64 år) i Sverige har varit rekordstark under andra halvan av 10-talet och ökningarna har varit särskilt starka i Skåne. Tillväxten av befolkningen har drivits på av invandringen medan den inrikes födda delen av befolkningen minskat. Bland de inrikes födda har de små födelsekullar som följde i 90-talskrisen spår inneburit ett svagt demografiskt inflöde av 16-åringar nästan två decennier senare, samtidigt som de stora 40-talistkullarna kommit in i pensionsålder. 16-årskullarna i Skåne ökar dock sedan 2015 samtidigt som 65-årskullarna krympt till de nivåer som gällde 2006-2007, när den äldsta gruppen 40-talister började uppnå pensionsålder. Skånes befolkning i arbetsför ålder, nästan 833 000 personer 2018, förväntas fortsätta öka i snabb takt under prognosperioden (2019-2020), med 7 000 respektive nästan 8 000 personer per år. Det är dock en betydande dämpning jämfört med tillväxten 2016 och 2017, men även jämfört med förra årets ökning på nästan 8 500 personer. Bedömningen är att minskningen av den inrikes födda delen av befolkningen i stort sett stannar av under prognosperioden, för första gången under 10-talet.

Förändringar i befolkningen 16-64 år i Skåne län, prognos för 2019-2020

Minskad invandring och små kullar unga vuxna håller igen ökningen av arbetskraften

Skånes arbetskraft har liksom befolkningen ökat under många år och 2015-2017 var tillväxten mycket stark, motsvarande en ökning på nästan 11 500 personer per år. Liksom för befolkningsökningen är invandringen den viktigaste förklaringen till den starka ökningen av arbetskraften, med rekordstarka ökningarna 2016 och 2017. Inflödet av nya inskrivna till Arbetsförmedlingens Etableringsprogram (Etableringen) nådde högstnivåer sista kvartalet 2016 och första kvartalet 2017, då omkring 1 250 nyanlända skrevs in varje kvartal. På årsbasis slutade nyinskrivningarna vid nästan 3 400

och drygt 2 900 på respektive sida om årsskiftet 2016-2017. Förra året minskade inflödet drastiskt, till drygt 900 personer. Minskningen bromsar in under prognosperioden, då mellan 600 och 800 nyanlända per år skrivs in i Etableringen.

Trots befolkningsökningen är bedömningen att nettoinflödet från studier till arbetskraft blir negativt under prognosperioden, för första gången det här årtiondet och på grund av det demografiska underlaget.³

Befolkningstillväxten i Skåne har varit högre än i riket i stort sett varje år sedan 2006. Inflyttningen från andra län har länge varit en stark drivkraft bakom den ökade arbetskraften i Skåne och under de senaste årens rekordstarka befolkningstillväxt har skillnaden mot riket ökat. De senaste årens starka arbetsmarknad i Skåne har varit den andra viktiga källan bakom det starka inflödet till arbetskraften. Den sammantagna bedömningen är att arbetskraftens ökning dämpas efter den snabba tillväxten 2015-2017, men fortsätter att öka i relativt snabb takt. Vid slutet av 2017 var drygt 643 000 personer del av arbetskraften i Skåne och under förra året ökade antalet med nästan 9 300 personer (eller + 1,4 %). I år dämpas ökningstakten marginellt (+ 9 100 eller + 1,4 %) och nästa år ytterligare något (+ 8 900 eller + 1,3 %).

Arbetslösheten mot ökningarna men utan tydlig trend

Efter en tillfälligt dämpad efterfrågan på arbetsmarknaden är de skånska arbetsgivarernas anställningsplaner betydligt mer expansiva. Den dämpade efterfrågan kan ge en kortare period av ökande arbetslöshet efter sommaren. Vid fjärde kvartalet 2018 var det i genomsnitt drygt 58 600 personer som var inskrivna som arbetslösa på något av Arbetsförmedlingens kontor i Skåne, en minskning med över 3 000 personer (- 4,9 %) jämfört med samma period året innan. Prognosen är att den återhämtade efterfrågan får arbetslösheten att minska under det sista kvartalet, om än i dämpad takt. Då har antalet arbetslösa minskat med 600 personer (- 1,0 %), så att drygt 58 000 personer är inskrivna arbetslösa. Även om ökningen av arbetskraften dämpas något 2020 dominerar en dämpning av sysselsättningsökningen, som huvudsakligen realiserar under det avslutande halvåret. Arbetslösheten ökar åter efter halvårsskiftet och under det sista kvartalet är 59 600 personer inskrivna som arbetslösa, drygt 1 600 fler (+ 2,8 %) jämfört med kvartal fyra året innan. Som andel av arbetskraften är det 9,1 procent som är arbetslösa fjärde kvartalet 2020, en svag ökning från 9,0 procent året innan men en minskning jämfört med 9,3 procent 2018.

³ Under 10-talet har stora årskullar åldrats från tidiga till sena 20-årsåldern, ett åldersspann under vilket sysselsättningsgraden ökar från drygt 60 till nästan 90 procent. I dagsläget finns stora årskullar i åldern 27-31 år, där den absoluta merparten nu är del av arbetskraften, och i åldern 18-21 år återfinns de minsta kullarna. Åldersstrukturen har inneburit att åldrandet verkat för ett minskat inflöde från studier efter 2016.

Flyttflöden och fler jobb minskar arbetslösheten i östra Skåne

Nordvästra Skåne var den enda delen av länet som fortsatte visa tecken på en stark arbetsmarknad under kvartalen kring det senaste årsskiftet.⁴ Det närmaste året är det istället arbetsgivarna i sydvästra Skåne som återger en påtagligt ökad efterfrågan medan jobbtillväxten i nordväst dämpas från höga nivåer. Under prognosperioden och i synnerhet i år står västra Skåne för nästan all sysselsättningstillväxt i länet (96 respektive 92 procent). Sydöstra Skåne avviker med en försvagad efterfrågan i år medan nordöstra Skåne går åt andra hållet, med en ökande efterfrågan från låga nivåer. Sammantaget innebär det att arbetslösheten vänds till ökningarna i sydöstra Skåne medan den fortsätter att minska i länets övriga regioner. Minskningarna blir dock svaga i sydvästra Skåne och starkast i nordost, i båda fallen kopplat till relativt starka flyttströmmar från östra till västra delen av länet. Under 2020 dämpas sysselsättningstillväxten i västra delen av länet, vilket är orsaken till att arbetslösheten ökar igen under det andra halvåret. Arbetsgivarna i östra Skåne och framförallt i det sydöstra ”hörnet” signalerar en motsatt utveckling, med ökad efterfråga på arbetskraft. Därmed fortsätter arbetslösheten att minska i nordöstra Skåne, under nästa år, samtidigt som den ökande trenden i sydöstra Skåne dämpas.

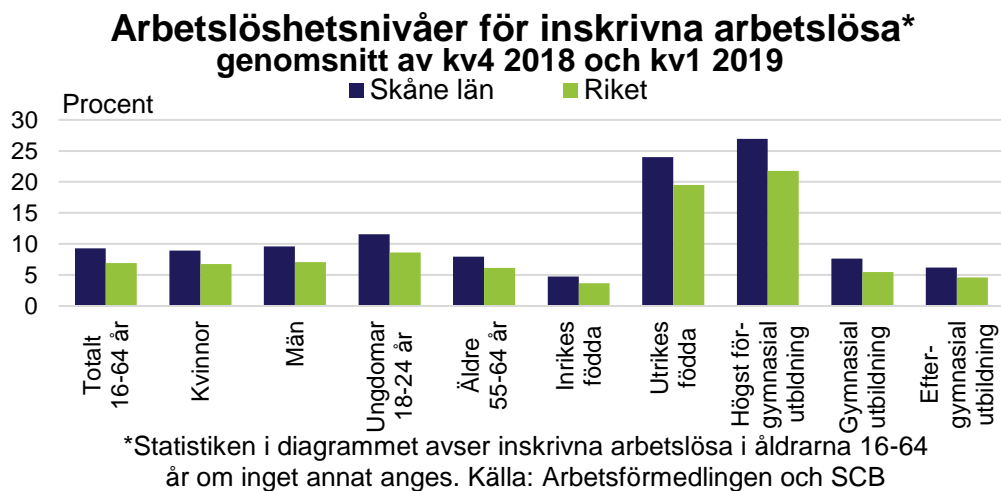
Arbetslösheten högre än riksgenomsnittet för alla grupper

Arbetslösheten i Skåne var i genomsnitt 9,3 procent under det fjärde kvartalet 2018 och det första kvartalet i år.⁵ Det är klart högre än de 6,9 procent som gäller för riket. Tillsammans med Blekinge län (9,3 %) är det den högsta arbetslösheten i riket, marginellt högre än i Gävleborgs (9,3 %) och Södermanlands län (9,2 %). Arbetslösheten i Skåne är högre än riksgenomsnittet för alla större undergrupper som redovisas, så det finns ingen starkt avvikande arbetslöshetsstruktur jämfört med riket som helhet. Arbetslösheten bland utrikes födda och personer med högst förgymnasial utbildning har dock en arbetslöshetsnivå som är relativt låg, jämfört med andra gruppers arbetslöshet i förhållande till riket. Geografiskt är Malmö en viktig förklaring till den höga arbetslösheten, med sin storlek och den tredje högsta arbetslösheten bland landets

⁴ Se Definitioner för geografisk indelning av Skånes ”fyra hörn”.

⁵ Mer utförlig statistik om arbetslösheten i länet och på kommunnivå återfinns på <https://www.arbetsformedlingen.se/statistik>.

alla kommuner. Den viktigaste orsaken till den höga arbetslösheten i kommunen är att landet har haft en mycket stark inflyttning av inrikes födda under många år. Malmö utmärker sig också med landets högsta arbetslöshet när det gäller grupperna med gymnasial utbildning respektive lägre.

5 Utmaningar i länet

Den strukturella arbetslösheten kan ha ökat med 26 000 personer

Uppgången i svensk ekonomi passerade förra året sin kulmen. Högkonjunkturen förväntas hålla i sig till åtminstone decennieskiftet men det är tydligt att en fas av konjunkturavmattning inletts. De privata arbetsgivarnas anställningsplaner liksom brist-talen antyder att högkonjunkturen i länet varit åtminstone lika stark som den förra, samtidigt som mer än 29 000 fler personer var arbetslösa under det första kvartalet i år jämfört med samma kvartal 2008, kort efter den förra högkonjunkturs topp. Fjärde kvartalet 2018 var 9,3 procent av arbetskraften i Skåne inskrivna arbetslösa medan motsvarande siffra var 5,1 procent det sista kvartalet 2007. Enligt en enkel uppskattning utifrån de skillnaderna har den strukturella arbetslösheten ökat med nästan 26 000 personer under perioden.⁶ Även på riksnivå är skillnaden stor och förklaras av att den strukturella arbetslösheten ökat till följd av flyktinginvandringen. Av den totala ökningen på mer än 29 000 arbetslösa, enligt ovan, står den utrikes födda delen av Skånes arbetslösa för en ökning med över 25 000 arbetslösa under samma period. I relativa termer har arbetslösheten ökat från 13,7 till 23,4 procent under perioden för den här gruppen, vilket kan jämföras med en ökning från 11,8 till 19,0 procent för hela riket. Ökningen av den strukturella arbetslösheten ger en uppskattning av hur många fler skåningar som nu löper påtaglig risk att hamna eller fortsätta i en period av långvarig arbetslöshet.

Arbetslösheten bland inrikes födda ett större problem i Skåne

En viktig skillnad mot riket är att den strukturella arbetslösheten i Skåne också ökat bland den inrikes födda delen av befolkningen. På riksnivå har den relativa arbetslösheten (andel av arbetskraften) inom den här gruppen minskat något, från 4,0 procent kvartal ett 2008 till 3,7 procent det första kvartalet i år. Arbetslösheten ligger alltså, som väntat, på ungefär samma nivå när jämförelsen görs mellan två likartade konjunkturfaser, strax efter respektive konjunkturtopp. I Skåne har arbetslösheten inom den här gruppen istället stått för en betydande ökning under samma period, från 4,1 till 4,8 procent. Nivån är därtill anmärkningsvärt hög (kvartal ett 2019) jämfört med landets två andra storstads-län, Stockholms län (3,0 %) och Västra Götalands län (3,2 %). I antal har de inrikes födda arbetslösa i Skåne ökat med 4 000 personer från kvartal ett 2008 till 2019. Det är en ökning med 21 procent, vilket kan jämföras med en *minskning* på fem procent under samma tidsperiod för hela riket. Till stor del handlar det om att Skåne attraherar invånare från andra län. Endast Stockholms län har haft en större inflyttning av inrikes födda under 10-talet, medan exempelvis ökningen i Västra Götaland är betydligt mer begränsad och i nivå med riket. Ökningen av inrikes födda i Skåne

⁶ En vanlig definition av den strukturella arbetslösheten är att det är den del av arbetslösheten som inte beror på säsongsmässiga eller cykliska variationer i efterfrågan på arbetskraft. Enligt "Konjunkturläget 2018" (Konjunkturinstitutet, oktober 2018, s. 78) påbörjades den förra högkonjunkturen 2005 och nådde både sin topp och sitt sista år 2007. Enligt samma källa nådde den nuvarande den nuvarande högkonjunkturen sin topp förra året, vilket gör åren 2007 och 2018 jämförbara i termer av konjunkturläge. En mer precis uppskattning behöver utgå ifrån jämförelsepunkter med samma BNP-gap och på länsnivå. På nationell nivå var BNP-gapet större 2007 än 2018, vilket innebär att skillnaden i strukturell arbetslöshet är mindre än 26 000 om man utgår ifrån den jämförelsen.

beror på ökningen bland gymnasialt och eftergymnasialt utbildade, medan förgymnasialt utbildade minskat svagt, men betydligt mindre än i riket. Den största skillnaden mot riket märks för gruppen inrikes födda som har en gymnasieutbildning.⁷

Skånes kommuner har nycklar till 20-talets kompetensförsörjning

Att antalet inrikes födda arbetslösa med gymnasial eller eftergymnasial utbildning ökat sedan den förra konjunkturtoppen pekar på en utmaning för utbildningssystemet. Till skillnad mot för tio år sedan har den nuvarande högkonjunkturen drivit upp bristproblematiken på den skånska arbetsmarknaden till nivåer långt över tidigare rekordnoteringar. Samtidigt som rekryteringsproblem fortsatt vara historiskt höga fanns det under sista kvartalet förra året nästan 18 000 arbetslösa i Skåne som var inrikes födda och hade en gymnasial eller eftergymnasial utbildning. Det handlar därmed om personer som kan svenska och uppnått en tillräckligt hög nivå i det svenska utbildningssystemet för att få en yrkesutbildning. Samtidigt råder det brist på yrkesutbildade på såväl gymnasial som eftergymnasial nivå inom samtliga övergripande näringar på den skånska arbetsmarknaden. I Arbetsförmedlingens yrkesprognoser för 2019 i Skåne, *Jobbmöjligheter*, görs bedömningen att det kommer att vara brist på 133 av de 185 största yrkena på arbetsmarknaden. Samtliga bristyrken kräver utbildning på gymnasial- eller eftergymnasial nivå. De flesta är ”gymnasieyrken” (76) och bristyrkena finns spridda över samtliga övergripande näringar på den skånska arbetsmarknaden.

Samtidigt som den strukturella arbetslösheten i Skåne nått historisk höga nivåer har högkonjunkturen gått in i en avmattningsfas och bristtalen börjat dämpas från höga nivåer. Men Skåne liksom övriga Sverige står inför den viktiga uppgiften att kompetensförsörja mot de omfattande behov som väntar under 20-talet. Samtliga delar av den offentliga sektorn (skola, vård och omsorg samt statlig förvaltning) står inför stora behovsökningar. Inom näringslivet finns det sedan länge strukturella problem med att kompetensförsörja strategiskt viktig kompetens på eftergymnasial nivå, i första hand it-specialister och ingenjörer. Därtill är byggbehoven fortsatt stora och utgångsläget för arbetsmarknaden i allmänhet är, enligt ovan, historiskt svåra rekryteringsproblem.

Kommunerna i Skåne har en avgörande roll när det gäller att lyckas med den komplexa uppgiften att kompetensförsörja inför 20-talets behov och samtidigt angripa den strukturella arbetslösheten. Det är en utmaning som berör olika politikområden och myndigheter, med näringslivet i en central roll och där samverkan är en uppenbar framgångsfaktor. Men kommunerna har en avgörande roll och fyra viktiga uppgifter när det gäller att klara 20-talets kompetensförsörjning. I egenskap av huvudmannskapet för grund-, gymnasie- och vuxenskolan har kommunerna en nyckelroll när det gäller inspiration och vägledning samt för att skapa attraktiva yrkesutbildningar. Det gäller både ungdomar och nyanlända och att involvera arbetsgivare är sannolikt nödvändigt för att lyckas med båda uppgifterna. I kraft av sin storlek som

⁷ Inom gruppen har antalet arbetslösa ökat med 28 procent, motsvarande drygt 2 500 fler arbetslösa, samtidigt som den *minskat* med sex procent på riksnivå. Antalet som är inrikes födda med eftergymnasial utbildning har också ökat och mer än riket (+ 32 % respektive + 15 %), motsvarande nästan 1 600 fler arbetslösa. Förgymnasialt utbildade arbetslösa som är inrikes födda har minskat med två procent jämfört med 22 procent på riksnivå.

arbetsgivare inom utbildnings- samt vård- och omsorgssektorn har kommunerna tillgång till ytterligare två viktiga nycklar för den långsiktiga kompetensförsörjningen. Som arbetsgivare äger kommunerna i stor utsträckning de beslut som krävs för att uppfattas som attraktiva arbetsgivare, inför såväl studenters utbildningsbeslut som redan anställdas val att stanna kvar i yrket. Slutligen står de aktuella verksamheterna sannolikt inför en mycket svår uppgift när det gäller att kompetensförsörja viss yrkeskompetens inför 20-talet, bland annat lärare och undersköterskor. Sannolikt behövs kompletterande kompetensförsörjning där mindre kvalificerade yrkesgrupper kan avlasta mer kvalificerade yrkesgrupper med de arbetsuppgifter som inte kräver legitimerad eller särskilt utbildad kompetens.

6 Bilagor

6.1 Bilaga 1 Definitioner

Etableringsprogrammet

Etableringslagstiftningen (2010:197) upphörde den 31 december 2017 och Arbetsförmedlingen ansvarar nu för den här gruppens etablering på arbetsmarknaden enligt ”lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare”. Vid årsskiftet övergick därmed *etableringsuppdraget* till att bli *etableringsprogrammet*. Detta innebär att vissa administrativa rutiner förändrats, bland annat att de som avvaktar beslut om etableringsplan inte längre statistikförs i *etableringsprogrammet*. Denna förändring bedöms minska antalet inskrivna inom Etableringen (etableringsuppdraget och etableringsprogrammet tillsammans).

Inskrivna arbetslösa

Inskrivna arbetslösa är summan av öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd. Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik tillhör inte Sveriges officiella statistik. Den officiella arbetslöshetsstatistiken redovisas av Statistiska centralbyrån (SCB) i deras Arbetskraftsundersökning (AKU).

Nettotal

Nettotalet är ett mått på arbetsgivarnas förväntningsläge. Talen beräknas som den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan på deras varor och tjänster kommer att öka minus den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan kommer att minska.

Nyanlända

I Arbetsförmedlingens verksamhet definieras nyanlända som utrikes födda personer vars vistelsetid i Sverige i normalfallet inte överstiger 36 månader efter erhållet uppehållstillstånd beviljat enligt Utlänningslagen (2005:716) 5 kap. 1, 2, 3, 3a, 4 och 6 §.

Registerbaserad arbetskraft

Den registerbaserade arbetskraften utgörs av:

1. Den förvärvsarbetande nattbefolkningen (enligt SCB:s Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS).
2. Öppet arbetslösa (inskrivna på Arbetsförmedlingen).
3. Personer i program med aktivitetsstöd (inskrivna på Arbetsförmedlingen).

Den registerbaserade arbetskraften används för att redovisa andelen arbetslösa i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Samtliga uppgifter avser åldersgruppen 16-64 år.

Skånes ”fyra hörn”

Den geografiska uppdelningen av Skåne i ”fyra hörn” utgår ifrån SCB:s definition av ”Stor-Malmö” (Burlöv, Eslöv, Höör, Kävlinge, Lomma, Lund, Malmö, Skurup, Staffanstorps, Svedala, Trelleborg och Vellinge), som utgår från SKL:s definition av Sveriges kommuntyper (2017). ”Stor-Malmö” benämns i den här rapporten som Sydvästra Skåne. Till Nordvästra Skåne räknas de kommuner i regionen som kategoriseras som ”Större stad” (Helsingborg) eller ”Pendlingskommuner nära större stad” (Bjuv, Båstad, Höganäs, Klippan, Landskrona, Perstorp, Svalöv, Åstorp, Ägelholm och Örkelljunga). Till Nordöstra Skåne räknas de kommuner i regionen som kategoriseras som ”Mindre stad/tätort” (Hässleholm och Kristianstad) eller ”Pendlingskommun nära mindre stad/tätort” (Bromölla, Osby och Östra Göinge) samt Hörby (som räknas som ”Pendlingskommuner nära större stad” men inte till ”Stor-Malmö”). Till Sydöstra Skåne räknas de kommuner i regionen som kategoriseras som ”Mindre stad/tätort” (Ystad) eller ”Pendlingskommun nära mindre stad/tätort” (Simrishamn och Tomelilla) samt Sjöbo (som räknas som ”Pendlingskommuner nära större stad” men inte till ”Stor-Malmö”).

6.2 Bilaga 2 Arbetskraftsbristens konsekvenser

Tabell 2: Arbetskraftsbristens påverkan på rekryteringarna uttryckt som andelar (%), näringslivet i Skåne län⁸

	Näringslivet totalt	Jord- och skogsbruk	Industri	Byggverksamhet	Privata tjänster
Lyckades inte rekrytera	38	51	35	39	34
Det tog längre tid än normalt	56	99	49	49	54
Sänkte kraven på utbildning	22	15	10	32	15
Sänkte kraven på yrkeserfarenhet	27	11	17	26	27
Sänkte kraven på social kompetens	4	0	0	5	5
Rekryterade utomlands	4	9	17	1	3
Erbjöd högre löner	16	45	4	18	11
Erbjöd andra förmåner	7	45	1	4	8
Andra åtgärder	9	43	2	11	7

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökning våren 2019

Tabell 3: Arbetskraftsbristens påverkan på rekryteringarna uttryckt som andelar (%), offentliga tjänster i Skåne län.⁹

	Vård och omsorg	Utbildning	Offentlig förvaltning
Lyckades inte rekrytera	33	25	5
Det tog längre tid än normalt	33	42	5
Sänkte kraven på utbildning	18	37	5
Sänkte kraven på yrkeserfarenhet	32	28	0
Sänkte kraven på social kompetens	3	6	0
Rekryterade utomlands	3	0	0
Erbjöd högre löner	22	21	0
Erbjöd andra förmåner	8	2	0
Andra åtgärder	1	12	5

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökning våren 2019

⁸ Frågan har flervalsoalternativ så svarsalternativen summerar normalt inte till 100.

⁹ Frågan har flervalsoalternativ så svarsalternativen summerar normalt inte till 100.

Tabell 4: Konsekvenserna av arbetsgivarnas rekryteringsproblem uttryckt som andelar (%), näringslivet i Skåne län.¹⁰

	Näringslivet totalt	Jord- och skogsbruk	Industri	Byggverksamhet	Privata tjänster
Hyrde in från bemanningsföretag	15	11	19	29	12
Befintlig personal fick arbeta mera	54	87	32	66	54
Internutbildning av befintlig personal	18	59	11	30	14
Köpte tjänster (inkl. lägga ut produktion)	9	12	6	17	9
Tackade nej till order	21	43	30	42	15
Produktionen/servicen minskade	19	2	7	26	21
Planerad expansion sköts på framtiden	21	45	7	48	16
Tankar på att flytta produktion till utlandet	0	0	0	0	1
Fick inga konsekvenser	8	0	15	2	4

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökning våren 2019

Tabell 5: Konsekvenserna av arbetsgivarnas rekryteringsproblem uttryckt som andelar (%), offentliga tjänster i Skåne län.¹¹

	Vård och omsorg	Utbildning	Offentlig förvaltning
Hyrde in från bemanningsföretag	13	6	5
Befintlig personal fick arbeta mera	47	38	0
Internutbildning av befintlig personal	10	9	0
Köpte tjänster	0	2	0
Kvaliteten i servicen försämrades	13	23	11
Produktionen/servicen minskade	15	16	0
Planerad expansion sköts på framtiden	8	1	0
Fick inga konsekvenser	2	5	5

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökning våren 2019

¹⁰ Frågan har flervalsalternativ så svarsalternativen summerar normalt inte till 100.¹¹ Frågan har flervalsalternativ så svarsalternativen summerar normalt inte till 100.

Arbetsmarknadsutsikterna för Skåne län är en del av Arbetsförmedlingens prognosarbete. På vår webbplats www.arbetsformedlingen.se/prognoser hittar du arbetsmarknadsutsikter för alla län samt för landet som helhet.

Om du är intresserad av mer information om framtidsutsikterna för ett speciellt yrke rekommenderar vi vår webbaserade vägledningstjänst *Yrkeskompassen*, som uppdateras två gånger per år. Se www.arbetsformedlingen.se/yrkeskompassen. Här beskrivs jobbmöjligheterna under det närmaste året för nära 200 yrken i samtliga län. Dessa täcker tillsammans 80 procent av arbetsmarknaden. I rapporten *Var finns jobben?* presenteras en sammanfattning av yrkesprognoserna per yrkesområde på riksnivå.

Prognosmaterialet är fritt att användas och får citeras med källhänvisning.

Nästa arbetsmarknadsprognos presenteras i december 2019.